



UA-0053
Second Year B. A. Examination
February / March – 2012
Sanskrit : Paper - I
(New Course)

अभिज्ञानशाकुन्तलम् – कालिदासः
गङ्गालहरी – पंडित जगन्नाथः
व्याकरणम्
अर्थावबोधः

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

Instruction :

<p>नीचे दृष्टावेक निशानीवाणी विगतो उत्तरवही पर अवश्य लपवी. Fillup strictly the details of signs on your answer book.</p> <p>Name of the Examination : SECOND YEAR B. A.</p> <p>Name of the Subject : SANSKRIT - 1 (NEW COURSE)</p> <p>Subject Code No. : 0 0 5 3 Section No. {1, 2,.....}: NIL</p>	<p>Seat No. : <input type="text"/><input type="text"/><input type="text"/><input type="text"/><input type="text"/><input type="text"/></p> <div style="border: 1px solid black; border-radius: 15px; height: 80px; display: flex; align-items: center; justify-content: center; margin-top: 10px;">Student's Signature</div>
--	--

- १ (अ) नीचेनाभांथी गभे ते बे श्लोकनुं भाषांतर करो : ८
- 1 (a) Translate any two of the following verses : 8
- (१) नीवाराः शुक्रगर्भकोटरमुखभ्रष्टास्तरुणामधः
प्रस्निग्धाः क्वचिदिङ्गुदीफलमिदः सूच्यन्त एवोपलाः ।
विश्वासोपगमादभिन्नगतयः शब्दं सहन्ते मृगा
स्तोयाधारपथाश्च वल्कलशिखानिष्यन्दरेखाङ्किताः ॥
- (२) स्निग्धं वीक्षितमन्यतोऽपि नयने यत् प्रेरयन्त्या तथा
यातं यच्च नितम्बयोगुरुतया मन्दं विलासा दिव ।
मा गा इत्युपरुद्धया यदपि सा सासूयमुक्ता सखी
सर्वं तत् किल मत्परायणमहो कामी स्वतां पश्यति ॥
- (३) तस्याः पुष्पमयी शरीरलुलिता शय्या शिलायामियं
क्लान्तो मन्मथलेख एष नलिनीपत्रे नखैरर्पितः ।
हस्तादभ्रष्टमिदं बिसाभरणमित्यासज्यमानेक्षणो
निर्गन्तुं सहसा न वेतसगृहाच्छकनोमि शून्यादपि ॥

(४) पातुं न प्रथमं व्यवस्यति जलं युष्मास्वपीतेषु या
नादते प्रियमण्डनापि भवतां स्नेहेन या पल्लवम् ।
आद्ये वः कुसुमप्रसूतिसमये यस्या भवत्युत्सवः
सेयं याति शकुन्तला पतिगृहं सवरनुज्ञायताम् ॥

(ब) नीचेनाभिंथी गमे ते **दो** पूर्वापर संदर्भ आपीने समझावो : ६
(b) Explain any **two** with reference to the context from following : 6

(१) न प्रभातरलं ज्योतिरुदेति वसुधातलात् ।
(२) त्रिशङ्कुरिवान्तराले तिष्ठ ।
(३) अहो विघ्नवत्यः प्रार्थितार्थसिद्धयः ।
(४) न तादृशा आकृतिविशेषा गुणविरोधिनो भवन्ति ।

२ (अ) 'अभिज्ञान शाकुंतल'ने अनुलक्षीने काविदासनुं नाट्यकार तरीके मूल्यांकन करो. १०
2 (a) Evaluate poet Kalidas as a dramatist with reference to "अभिज्ञान शाकुंतल ॥" 10

अथवा / OR

२ (अ) 'तत्रापि चतुर्थोऽङ्कः' विधानने अनुलक्षीने 'अभिज्ञान शाकुंतल'ना चौथा अंकनुं रसदर्शन करावो. १०
2 (a) Review the statement 'तत्रापि चतुर्थोऽङ्कः' according to the fourth act of अभिज्ञान-शाकुंतलम् । 10

(ब) गमे ते **एक** पर विवेचनात्मक नोंध लपो : ६
(b) Write critical notes on any **one** of the following : 6
(१) भ्रमरप्रसंगनुं महत्त्व.
(1) The importance of 'भ्रमरप्रसङ्गः'.
(२) उपमा काविदास्य.
(2) 'उपमा' of Kalidas.

३ नीचेनाभिंथी गमे ते **दो** सानुवाद समझावो : १०
3 Explain with translation any **two** of the following : 10

(१) समृद्धं सौभाग्यं सकलवसुधायाः किमपि तन्-
महैश्वर्यं लीलाजनितजगतः खण्डपरशोः ।
श्रुतीनां सर्वस्वं सुकृतमथ मूर्तं सुमनसां
सुधासौन्दर्यं ते सलिलमशिवं नः शमयतु ॥

- (२) समुत्पत्तिः पद्मारमणपदपद्मामलनखा-
 न्निवासः कंदर्पप्रतिभटजटाजूटभवने ।
 अथाऽयं व्यासंगो हतपतितनिस्तारणविद्यौ
 न कस्मादुत्कर्षस्तव जननि जागर्ति जगति ।
- (३) विमानैः स्वच्छन्दं सुरपुरमयन्ते सुकृतिनः
 पतन्ति द्राक् पापा जननि नरकान्तः परवशाः ।
 विमार्गोऽयं तस्मिन्नुभयमयमूर्तौ जनपदे
 न यत्र त्वं लीलादलितमनुजाशेष कलुषा ॥
- (४) मन्त्रैर्मीलितमौषधैर्मुकुलितं त्रस्तं सुराणां गणैः
 स्त्रस्तं सान्द्रसुधारसैर्विदलितं गारुत्मतैर्ग्रावभिः ।
 वीचिक्षालित कालियाहितपदे स्वर्लोककललोलिनि
 त्वं तापं तिरयाधुना मम भवज्वालावलीढात्मनः ॥

- ४ गमे ते भे विशे विवेचनात्मक नोंध लपो : १०
- 4 Write critical notes on any two of the following : 10
- (१) जगन्नाथना जवन विषेनी दंतकथाओ
 (1) A legend of Jagannath's life.
- (२) पंडित जगन्नाथनी शैली
 (2) Jagannath's style
- (३) गंगानी पापोद्धरश शक्ति विषे जगन्नाथनो अभिप्राय.
 (3) Jagannath's opinion about the power of the 'Ganga' in the act of purifying sin.
- ५ (अ) नीचेनाभांथी गमे ते अेक कृदंत व्याख्या तथा उदाहरण सहित सभजवो : ४
- 5 (a) Explain any one of the following with examples : 4
- (१) कर्मणि वर्तमान कृदन्त
 (२) हेत्वर्थ कृदन्त
 (३) संबंधक भूत कृदन्त ।
- (ब) कौंसभां सूयव्या प्रभाषे गमे ते त्रण कृदंतनां रूपो आपो : ३
- (b) Give the 'कृदन्तरुप' of any three of the following as instructed in the bracket : 3
- (१) लभ् (वर्तमान कृदन्त)
 (२) दृश् (हेत्वर्थ कृदन्त)
 (३) रच् (विध्यर्थ कृदन्त)
 (४) शम् (कर्मणि भूतकृदन्त)
 (५) पूज् (कर्तरि भूतकृदन्त)
 (६) अनु + कृ (संबंधक भूतकृदन्त)

- (क) कृदन्तना रूपो ओलभावो : (गभे ते ँल) 3
- (c) Recognise the 'कृदन्तरुपः' : (any three) 3
- (१) निपत्य
- (२) भक्षित
- (३) नेतुम्
- (४) स्थानीय
- (५) दह्यमान्
- (६) कर्तव्य

- (३) नीये आपेद गधभंडभांथी पूछवाभां आवेला प्रश्नोना संस्कृतभां जवाभ १०
लपो :

- (d) Read the following passage and answer in Sanskrit 10
the questions that follow it :

कोऽपि जम्बूको वनाद्वनमाहारर्थमाहत् । कालान्तरेण स द्राक्षामण्डपम-
पश्यत् । तत्र च पक्वानि द्राक्षाफलानि विलोक्य स्वमनस्य चिन्तयत् “अहो
सुपक्वानि खलु एतानि द्राक्षाफलानि दृश्यन्ते । अहं तावद्राक्षाणां प्रियः ।
मम पत्नी तु मत्तो द्विगुणम् । ‘एक स्वादु न भुञ्जीत’ इति प्राज्ञाः कथयन्ति ।
अथः पत्न्या सहेमानि फलानि यथातृप्ति भक्षयामि । अनेन मयि तस्या
अनुरागोऽपि महान्भविष्यति । एवं चिन्तयित्वा कांचित द्राक्षालतामुपसृत्य तत्र
अनेकानि द्राक्षाफलगुच्छन्पश्यत् । तत्र बहवः द्राक्षाफलपूणाः स्थाने स्थाने
दोलायन्ते । ततः तान् लब्धुम् तान प्रति लक्ष्यम् कुत्वा वारंवारमुदपतत् ।

- (१) कोऽपि जम्बूकः किमर्थमभ्रमत् ?
- (२) द्राक्षा फलानि विलोक्य स किमचिन्तयत् ?
- (३) द्राक्षालतायाम् किं सोऽपश्यत् ?
- (४) तत्र स्थाने स्थाने के दोलायन्ते ?
- (५) द्राक्षान् लब्धुम् सः किं करोति ?